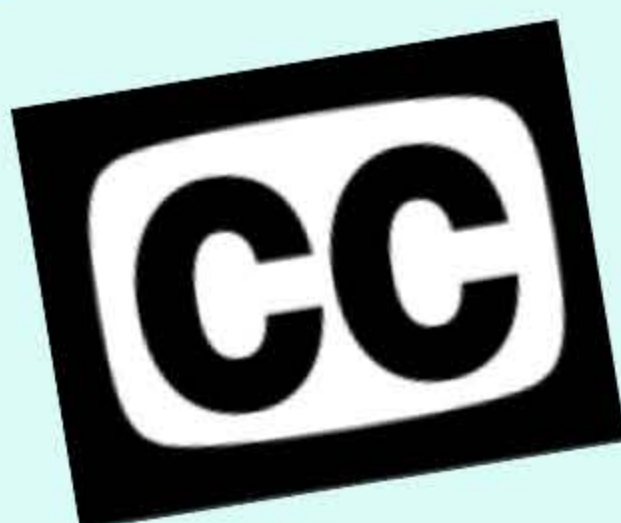

คู่มือจัดทำ คำบรรยายแทนเสียง (CLOSED CAPTION)

ฉบับพกพา

โดย รารินี อินทรนันท์
สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ
องค์การกระจายเสียง
และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) ฉบับพกพา

ที่ปรึกษา

ดร.สุदारัตน์ ดิษยวรรณะ จันทรวัดนากุล

รองผอ.ส.ส.ท.ด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ

ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง

ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ประธานฝ่ายวิชาการมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก

ในพระบรมราชูปถัมภ์

นางวรินทรา บุญชัย

ผู้จัดการฝ่ายกลยุทธ์และกิจกรรมวิชาการ

สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ ไทยพีบีเอส

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

-- กรุงเทพฯ: บริษัท อีสระดี จำกัด, 2563

1.คู่มือ 2.การจัดทำคำบรรยายแทนเสียง 1.ชื่อเรื่อง

ISBN 978-616-7737-30-0

ชื่อเรื่อง คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง
(Closed Caption หรือ CC) ฉบับพกพา

ผู้เขียน ชารินี อินทรนันท์

ปีที่พิมพ์ พฤษภาคม 2563

จำนวนพิมพ์ 200 เล่ม

ราคา 100 บาท

ผู้จัดพิมพ์ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
เลขที่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2790-2428

โทรสาร 0-2790-2085

ออกแบบปก ชารินี อินทรนันท์

รูปเล่ม ชารินี อินทรนันท์

อินโฟกราฟฟิก ชารินี อินทรนันท์

ภาพประกอบ พงศ์พิสิฐ อินทรนันท์

พิสูจน์อักษร ภัทราภรณ์ สุวรรณโชติ

พิมพ์ที่ บริษัท อีสระดี จำกัด

51 ซอยวัดสุขใจ 4 แขวงทรายกองดิน
เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510

คำนำผู้เขียน

คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) ฉบับพกพาเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสรุปหลักการและสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง ทั้งจากหนังสือวิชาการ และการสัมภาษณ์สอบถามจากผู้ปฏิบัติงานของไทยพีบีเอส ซึ่งเป็นองค์กรสื่อสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักการ Information For All เพื่อให้ผู้ที่สนใจ ทั้งในฐานะผู้อ่าน ผู้ผลิต หรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อที่จำเป็นต้องจัดทำคำบรรยายแทนเสียง สามารถศึกษา ทำความเข้าใจ และนำไปใช้เป็นคู่มือแนวทาง ในการจัดทำผลิตคำบรรยายแทนเสียงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) ฉบับพกพา “เล่มน้อยในมือท่านนี้ จะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำคำบรรยายให้แก่ท่านจนสามารถผลิตผลงานบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการรับรู้ เข้าถึง และเข้าใช้บริการสื่อโทรทัศน์ให้แก่ทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้คู่มือเล่มนี้ เกิดขึ้นได้ และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณคุณผู้อ่านทุกท่านที่หยิบคู่มือเล่มนี้ขึ้นมาอ่าน และอ่านมาจนถึงบรรทัดนี้ เพราะนั่นแสดงให้เห็นว่า โอกาสดี ๆ ของสังคม กำลังจะถูกสร้างขึ้นจากมือของท่านผู้อ่านแน่นอน ขอขอบคุณแทนผู้พิการทางการได้ยินทุกคนในสังคมที่กำลังจะได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออย่างทั่วถึงด้วยมือของคุณผู้อ่าน

ธารินี อินทรนันท์
ผู้เขียน

คำนิยม

หนังสือคู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) หรือ CC ฉบับพกพา โดยคุณธารินี อินทรนันท์เล่มนี้นับว่าเป็นเอกสารที่เมื่อผู้อ่านได้อ่านจนจบแล้วคงจะเห็นพ้องว่าคู่มือเล่มนี้จี๊วแต่แจ๋วจริงๆ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนได้พยายามศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นเอกสารวิชาการ และการสอบถามจากผู้ปฏิบัติจริงในสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งมีผลงานทางการศึกษาวิจัยและการลงมือปฏิบัติจริงในเรื่องการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงหลายรายการในปัจจุบันดังที่ทราบกันอยู่แล้ว

เอกสารเล่มนี้ได้จัดรวบรวมเนื้อหาที่จำเป็นต่อการจัดทำ คำบรรยายแทนเสียงไว้อย่างครบถ้วน การจัดรูปแบบการเขียนอ่านง่าย มีตัวอย่างและภาพประกอบให้เห็นอย่างชัดเจน สะดวกในการนำไปใช้จริง นอกจากนั้นคู่มือเล่มนี้ยังมีขนาดกะทัดรัด สะดวกในการพกพาและใช้งานเป็นอย่างยิ่ง

ข้อมูลสำคัญภายในเล่มมีความถูกต้องสมบูรณ์และเป็นไปตามมาตรฐานสากลเรื่องการผลิตคำบรรยายแทนเสียง และที่สำคัญที่สุดคือใช้แนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามประกาศของสำนักงานกสทช. ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงในกิจการโทรทัศน์ทุกประการ

ในนามของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานกสทช. ในเรื่องการศึกษาวิจัยและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงในรายการโทรทัศน์ และในนามของมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งดูแลคนหูหนวกหูตึง ที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง ใคร่ขอขอบพระคุณคุณคุณธารินี อินทรนันท์ ผู้เขียนเอกสารเล่มนี้ไว้ ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดีและขอบคุณ

ดร.มลิวัลย์ ธรรมแสง
ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ประธานฝ่ายวิชาการ มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก
ในพระบรมราชินูปถัมภ์

คำนิยาม

ผมในฐานะนายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ขอขอบคุณไทยพีบีเอสที่จัดทำหนังสือคู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิดปิดได้ (Closed Caption หรือ CC) ฉบับพกพาเล่มนี้ เป็นแนวทางให้สถานีโทรทัศน์ได้นำไปใช้และจัดบริการให้คนหูหนวกและหูตึงนับเกือบครึ่งล้านคนในประเทศไทย ให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้เรื่องราวมากมาย ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร รายการบันเทิง สารคดี การ์ตูน ฯลฯ ที่เผยแพร่ผ่านทางโทรทัศน์

ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้น ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุก ๆ คนที่พึงได้รับ ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยี และความรับผิดชอบต่อสังคม จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมให้น่าอยู่ได้

ปัจจุบัน สื่อโซเชียลมีเดีย และคลิปปวีดีโอโฆษณาตามท้องถนนต่างๆ เริ่มมีการจัดทำคำบรรยาย (Subtitle) ด้วย Computer Graphic หรือ โปรแกรมทำคำบรรยาย (Captions) จนกลายเป็นบรรทัดฐานในการใช้ชีวิตประจำวันของเรา ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์สำหรับทุก ๆ คน อย่างมาก

ตอนที่ผมอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ประมาณปี พ.ศ. 2532 สมัยเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในทุก ๆ ช่องของสถานีโทรทัศน์ จะมีการจัดบริการคำบรรยายแทนเสียง เพื่ออำนวยความสะดวก การเข้าถึงสื่อให้คนหูหนวกและหูตึง ซึ่งนั่น ทำให้ผมได้เรียนรู้ และ สร้างเสริมประสบการณ์ในมิติใหม่ ๆ จากการรับชมโทรทัศน์

คำบรรยายแทนเสียงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา เด็กหูหนวกของไทย ให้เกิดความรักและความเก่งด้านการอ่านและ การเขียนภาษาไทย เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีทักษะทางด้านการใช้ภาษา ไทย สามารถเปิดประตูการเรียนรู้สู่โลกกว้างได้ อย่างไม่มีข้อจำกัด และเติมเต็มชีวิตได้อย่างมีความสุข

สุดท้ายนี้ ขอให้ทุกท่านที่ทำงานด้านการผลิตคำบรรยาย แทนเสียง มีความสุขในการเรียนรู้และสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่ต่อไป

ขอบคุณครับ

วิทย์ุต บุนนาค
นายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

สารบัญ

คำนำ	4
------	---

คำนิยาม	6
---------	---

คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) คืออะไร ?	13
---	----

ความแตกต่างระหว่างคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) กับ คำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle)	15
---	----

ประเภทของคำบรรยายแทนเสียง	17
---------------------------	----

การผลิตคำบรรยายแทนเสียง	19
-------------------------	----

• หลักในการใส่คำบรรยายแทนเสียง	
- เสียงพูด (Speech Sound)	19
- เสียงบรรยาย (Narration)	21
- เสียงสิ่งแวดล้อม (Environmental Sound)	23

- เสียงร้องเพลง	29
- เสียงความคิด	29
- การถอดเสียงและการทำคำบรรยายแทนเสียงอื่น ๆ	31
(ตัวเลข คำหยาบ ภาษาพูด)	
- การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	33
- การทำคำบรรยายแทนเสียงที่มีทั้งภาษาไทย	35
ภาษาต่างประเทศ (คำทับศัพท์)	
และภาษาอื่น ๆ	
- หลักการแบ่งประโยคในการทำเป็น	39
คำบรรยายแทนเสียง	
- สีของตัวอักษร และสีของแถบประโยค	41
- จำนวนตัวอักษรและระยะเวลา	43
สำหรับการอ่าน	
- หลักการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ	45
ของคำบรรยายแทนเสียง	
● โปรแกรมสำหรับจัดทำคำบรรยายแทนเสียง	47
การส่งมอบงานคำบรรยายแทนเสียง	51
ให้สถานีโทรทัศน์	

1

คำบรรยายแทนเสียง

(Closed Caption หรือ CC) คืออะไร?

คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) คือ บริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีคำบรรยายเป็นอักษรวิ่งหรือตัวอักษรสัญลักษณ์ ภาพ หรือทางเลือกอื่นที่แสดงขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่รายการมีเสียงพูดหรือเสียงประกอบเกิดขึ้น และผู้รับชมสามารถเปิดหรือปิดบริการดังกล่าวด้วยตนเองได้

ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการทางการได้ยิน หรือคนหูหนวก เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้มากขึ้น

ตัวอย่าง Closed Caption

ตัวอย่าง Subtitle

2

ความแตกต่างระหว่างคำบรรยายแทนเสียง

(Closed Caption หรือ CC) กับ
คำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle)

คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption หรือ CC) จะนำเสียงที่มีในสื่ออื่นๆ ออกมาเป็นอักษรทุกเสียง ทั้งเสียงพูด และเสียงแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสื่ออื่นๆ เช่น ในขณะที่ตัวละครกำลังสนทนาก็จะมีตัวอักษรกำกับการสนทนาและเมื่อเกิดเสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่าเกิดขึ้นก็จะปรากฏตัวอักษรบอกว่ามี **[เสียงฟ้าร้อง]** ด้วย หากมีเสียงดนตรี ก็จะมีปรากฏตัวอักษรบอกว่ามี **[เสียงดนตรี]** ด้วย

นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมของเสียงที่ปรากฏว่าผู้พูดเป็นใคร โดยมีเป้าหมายหลักเป็นผู้พิการทางการได้ยิน หรือทางการสื่อความหมาย

คำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle) : มีเพียงบทสนทนาเท่านั้นไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูด และไม่บรรยายเสียงสิ่งแวดล้อมในสื่อนั้น ๆ โดยทั่วไปตัวอักษรคำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle) มักไม่มีแถบสี และมีเป้าหมายหลักเป็นบุคคลทั่วไป

ตัวอย่าง Subtitle

3

ประเภทของคำบรรยายแทนเสียง

3.1 ประเภทจัดทำไว้ล่วงหน้า (Pre-Recorded)

หมายถึง คำบรรยายแทนเสียงของรายการทางโทรทัศน์ต่างๆ ที่ผู้ผลิตได้บรรจุคำบรรยายแทนเสียงไว้เรียบร้อยแล้วเป็นการล่วงหน้า ก่อนนำเทปมาออกอากาศ

3.2 ประเภทจัดทำในเวลาเดียวกัน หรือ

รายการสด (Live Captioning) หมายถึง คำบรรยายแทนเสียงของรายการทางโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตรายการจะต้องจัดทำคำบรรยายในขณะเดียวกันกับที่รายการกำลังออกอากาศ โดยในการจัดทำ ผู้จัดทำคำบรรยายจะต้องมีเครื่องมือในการพิมพ์คำบรรยายที่มีอัตราความเร็วในการพิมพ์สูง

โดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นการพิมพ์ของแป้นพิมพ์ตัวเลข ในขณะที่การพิมพ์ของคำบรรยายแทนเสียงแบบทำไว้ล่วงหน้าใช้แป้นพิมพ์ปกติ

ตัวอย่างแป้นพิมพ์ตัวเลข

(ที่มา : <https://pantip.com/topic/30393967>)

4

การผลิตคำบรรยายแทนเสียง และหลักในการใส่คำบรรยายแทนเสียง

4.1 หลักในการใส่คำบรรยายแทนเสียง

1) เสียงพูด (Speech Sound) ประกอบด้วยเสียงสนทนา และเสียงบรรยายเสียงพูด เป็นเสียงสนทนาของผู้ที่ปรากฏอยู่ในภาพ โดยปกติเรียกว่าเสียงสนทนา (Dialogue หรือ Dialog) ในรายการที่เป็นละครจะมีการสนทนาของตัวละคร แต่ในรายการสารคดี อาจจะเป็นการเล่าเรื่องหรือการสนทนาก็ได้ ซึ่งหากเสียงที่พูดเป็นของผู้ใดผู้หนึ่งที่ปรากฏอยู่ จะเรียกว่า “เสียงพูด”

ในกรณีที่มีเสียงพูดแต่ไม่ปรากฏตัวผู้พูด (Off Scene) นั้น จำเป็นต้องบรรยายด้วย แต่ในบางครั้งการบรรยายชนิดนี้อาจเรียกว่าเป็นการเล่าเหตุการณ์โดยการบรรยาย ซึ่งใช้มากในรายการประเภทสารคดี เสียงชนิดนี้จะถูกจัดไว้ในเสียงพูดอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “เสียงบรรยาย (Narration)”

1.1) การบรรยายเสียงสนทนา ควรใส่ชื่อผู้พูดในตอนเริ่มต้น เช่น (อ๋ม) สวัสดิ์ค่ะ

1.2) กรณีผู้พูดคนเดิมพูดซ้ำ และเห็นหน้าผู้พูดชัดเจน ไม่ต้องใส่ชื่อผู้พูดซ้ำอีก

1.3) กรณีที่ไม่เห็นหน้าผู้พูด ผู้ชมเห็นภาพประกอบอื่นแต่ได้ยินเสียงของผู้พูดคนเดิม ใช้การพิมพ์ชื่อผู้พูดเพิ่ม เช่น

“(อ๋ม) และนี่คือภาพบรรยากาศงานวันนี้ค่ะ”

1.4) กรณีที่ผู้พูดหลายคนและเห็นหน้าผู้พูดไม่ชัดเจน ควรบอกชื่อผู้พูด

1.5) กรณีที่ผู้พูดหลายคนพูดพร้อมกัน ให้บอกว่าผู้พูดเป็นใครบ้าง

2) เสียงบรรยาย (Narration)

กรณีมีเสียงบรรยาย ให้ใส่ (บรรยาย) หรือ (เสียงบรรยาย)
เช่น

(บรรยาย) อาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้า

ทั้งนี้ บางครั้งผู้บริโภคมองต้องการทราบรายละเอียดว่า
เป็นเสียงของผู้บรรยายเพศใด ควรบอกด้วยว่าเป็นเสียงบรรยาย
เพศใด เช่น (เสียงผู้ชายบรรยาย) (เสียงผู้หญิงบรรยาย) หรือ (เสียง
บรรยาย) เช่น

(เสียงผู้ชายบรรยาย) อาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้า

3) เสียงสิ่งแวดล้อม (Environmental Sound)

ในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง นอกจากเสียงพูดแล้ว คำบรรยายแทนเสียงที่แท้จริงตามคำนิยามสากล กำหนดว่า เสียงสิ่งแวดล้อม หรือ เสียงประกอบที่เกิดขึ้นในรายการนั้น เช่น เสียงเครื่องปั่นอาหารในรายการ หรือเสียงเครื่องจักร เสียงดนตรีประกอบ เสียงเพลง เสียงหัวเราะ เสียงโห่ร้อง เสียงเชียร์ เสียงปรบมือ เสียงประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของการเล่าเรื่อง การสาธิต การทำกิจกรรมบางอย่างในรายการ หรือเป็นเสียงที่รายการจงใจทำให้เกิดขึ้น เช่น เสียงดนตรี

เสียงเพลง ซึ่งอาจเป็นเพลงไทยหรือเพลงในภาษาต่างประเทศ ในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง ผู้ถอดเสียงจะต้องใส่ข้อมูลเหล่านี้ให้ผู้ชมทราบเท่าที่จะทำได้ โดยมีรูปแบบการจัดทำโดยการใช้เครื่องหมายวงเล็บ [] แทนเสียงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น

[เสียงดนตรี]

ทั้งนี้โดยทั่วไปผู้ถอดเสียงต้องบอกแหล่งกำเนิดของเสียงด้วย แต่ควรหลีกเลี่ยงการใช้การบรรยายเสียงธรรมชาติต่าง ๆ เช่น

[เสียงปิ่นปั้ง]

[เสียงระเบิดตูม]

เพราะคำเลียนเสียงของแต่ละท้องถิ่นอาจใช้ไม่เหมือนกัน ผู้ถอดเสียงควรใช้คำว่า

[เสียงปิ่น]

[เสียงระเบิด]

[เสียงกริ๊ดร้อง]

จะเหมาะสมกว่า เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งเรื่องการใช้คำบรรยาย

ส่วนเสียงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เสียงที่เกิดขึ้นจากอาการปฏิกิริยาของมนุษย์ให้ถอดคำบรรยายแทนเสียงในลักษณะนี้ เช่น

[เสียงโห่ร้อง]

[เสียงเชียร์]

[เสียงปรบมือ]

[เสียงผู้ชมหัวเราะ]

ในกรณีของการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงของรายการบางประเภท เช่น รายการละครทางโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ที่อาจมีเสียงสิ่งแวดล้อมมากกว่ารายการประเภทอื่น เนื่องจากเสียงประกอบมีบทบาทสำคัญในการนำเรื่อง สร้างบรรยากาศต่างๆ ตามบทของละคร หรือ ภาพยนตร์นั้นๆ ผู้ถอดเสียงจะต้องใช้วิจารณญาณอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการ คงวัตถุประสงค์ของบทเดิมไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ภาพยนตร์แนวสยองขวัญ แนวสืบสวนสอบสวน ลึกลับ ฯลฯ ผู้ถอดเสียงควรคำนึงถึงหลักการปรับหรือแก้ไข (Edited) โดยมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติโดยพิจารณาถึงขั้นตอนของความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของเสียงกับเนื้อเรื่อง

[เสียงปรบมือ]

[เสียงผู้ชมหัวเราะ]

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการปรับหรือแก้ไข (Edited)
คำบรรยายแทนเสียง ขอให้ใช้หลักการลำดับขั้นของความสัมพันธ์
ดังต่อไปนี้

(1) ขั้นต้น (Primary) คือการบรรยายเสียงที่เกิดขึ้น
ซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญมากต่อการเข้าใจเสียง หรือบทละคร
นั้นๆ ตัวอย่างเช่น ในฉากที่มีการสนทนาระหว่างบุคคล
และมีเสียงโทรศัพท์ดังขึ้นระหว่างการสนทนา การ
อธิบายขั้นแรกต้องกล่าวถึงเสียงโทรศัพท์ที่ดังชัดจังหวะ
การสนทนาดังประโยค ผู้จัดทำคำบรรยายจะต้องใส่
คำบรรยายว่า **[เสียงโทรศัพท์]** ด้วย เพื่อให้ผู้ชมได้รับ
ข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อให้ผู้ชมที่เป็นคนหูหนวกสามารถ
เข้าใจได้ว่าทำไมตัวละครจึงหยุดการสนทนา เป็นต้น

(2) ขั้นที่ 2 (Secondary) คือการบรรยายน้ำเสียง
ซึ่งมีนัยสำคัญต่อเนื้อเรื่อง เช่น ผู้ถอดเสียง คำพูดว่า
“ขอบคุณ” ซึ่งในเนื้อเรื่องตัวละครพูดในลักษณะ
ประชดประชันผู้ถอดเสียงอาจจะเพิ่มว่า “ขอบคุณ
แบบประชด” อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาตามความ
เหมาะสม

(3) ขั้นที่ 3 (Tertiary) คือการอธิบาย หรือการตีความ ซึ่งเป็นที่นิยมใช้น้อยที่สุด ลักษณะนี้จะทำเมื่อมีเวลาพอ และมีที่พอจะวางแถบประโยค ส่วนใหญ่จะบอกว่ามีเสียงอะไรเกิดขึ้นโดยบังเอิญขณะออกอากาศ (มาตรฐานและแนวปฏิบัติของคำบรรยายแทนเสียงแบบปิดของประเทศแคนาดา, 2004) เสียงตอบสนองของผู้ชมเป็นข้อมูลสำคัญ ตัวอย่าง ในฉากที่ตัวละครเล่าเรื่องตลก หรือแสดงตลก จนทำให้ผู้ชมปรบมือส่งเสียงเชียร์ หรือหัวเราะ ผู้จัดทำคำบรรยายอาจทำคำบรรยายแทนเสียง ดังนี้

[เสียงปรบมือ และเสียงเชียร์]

[ผู้ชมหัวเราะ]

4) เสียงร้องเพลง

ในกรณีที่เสียงร้องเพลงจะใช้คำว่า (เพลง) และตามด้วย
เนื้อร้องเป็นตัวเอน เช่น

(เพลง) *เมื่อ ลมฝน บนฟ้า มาลี้ว*

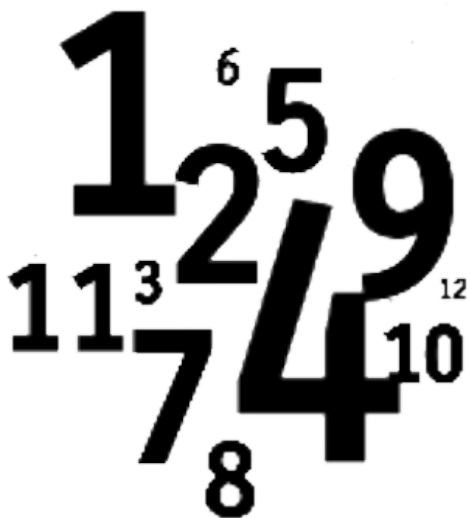
5) เสียงความคิด

ในการทำคำบรรยายแทนเสียงที่เป็นเสียงความคิด นิยมใช้ตัวเอียง
หรือตัวเอน (Italic) เช่น

นึกแล้วเซียว

หรือบางครั้งใช้เครื่องหมายคำพูด

“*นึกแล้วเซียว*”

6) การถอดเสียงและการทำคำบรรยายแทนเสียงอื่น ๆ

6.1) เสียงพูดเกี่ยวกับตัวเลข ในกรณีที่เสียงพูดถึงตัวเลข เช่น อายุ วันที่ บทที่ ส่วนสูง หมายเลขทางหลวง จำนวนเงิน เลขย่อหน้า ส่วนผสม เกณฑ์การวัดต่าง ๆ หรือน้ำหนัก เป็นต้น ให้เขียนเป็นตัวเลขนั้นลงไป แต่ถ้ามีคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใช้ตัวอักษร

6.2) เสียงที่พูดถึงจำนวนเงิน กรณีจำนวนเต็ม ไม่ต้องเขียนจุดทศนิยม เช่น 5 บาท กรณีเป็นหน่วยสตางค์ก็เช่นกัน ให้เขียน

50 สตางค์ ได้เลย ไม่ต้อง **.50 บาท**

6.3) การเขียนลำดับที่ ให้เขียนเป็นตัวอักษร

6.4) การเขียนค่าร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ให้เขียนเป็นตัวเลข เช่น

ร้อยละ 3 หรือ 3 เปอร์เซนต์

6.5) การเขียนถึงระยะทางให้เขียนเป็นตัวเลข แต่ถ้าเป็นจำนวนมาก ๆ อนุโลมให้เขียนเป็นตัวอักษรเพื่อสะดวกแก่การอ่าน เช่น

หนึ่งล้านถึงสองล้าน

6.6) การเขียนบอกเวลาให้เขียนเป็นตัวเลข เช่น

16.30 หรือ 4 โมงครึ่ง

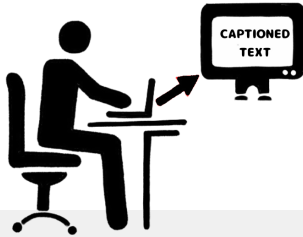
6.7) กรณีที่เป็นคำหยาบ คำแสลง ผู้ถอดเสียงควรเขียนตามเสียงที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่มีการแก้ไข เช่น ในภาษาอังกฤษ Hell ก็เขียน Hell ไม่ต้องแก้เป็น Heck

6.8) กรณีที่เป็นภาษาพูด เช่น มั้ย เนี่ย

ให้ยึดหลักการเขียนของราชบัณฑิตยสถาน เช่น

มั้ย เป็น ไหม

เนี่ย เป็น นี๊

7) การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

7.1) มหัพภาค (.) หรือ full stop หรือ period หรือ dot ในภาษาอังกฤษ ใช้ได้ในหลายกรณี เช่น ใช้หลังคำย่อต่าง ๆ เช่น ดร. รศ. เป็นต้น

7.2) อัศเจรีย์ (!) ใช้ในกรณีเป็นเสียงพูดที่ดังมากผิดปกติ หรือ การเตือนภัยต่าง ๆ

7.3) การใช้เครื่องหมาย ... (3 จุด) ใช้ในกรณีผู้พูดหยุดคิดระยะหนึ่ง ก่อนการพูดและหลังการพูด

8) การทำคำบรรยายแทนเสียงที่มีทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ (คำทับศัพท์) และภาษาอื่น ๆ

8.1) กรณีเป็นคำ หรือ วลีสั้น ให้ใช้ภาษาไทย เช่น
เสียงพูด : “วันนี้เราสตรองมาก”

คำบรรยายแทนเสียง : **วันนี้เราสตรองมาก**

8.2) กรณีเป็นวลียาวหรือประโยคให้ใช้ภาษาอังกฤษ เช่น
เสียงพูด : “วันนี้ ไอฟิลก็ู้ดมาก”

คำบรรยายแทนเสียง : **วันนี้ I feel good มาก**

8.3) กรณีรายการภาษาต่างประเทศที่ผู้ถอดเสียงมีความ
คุ้นเคย และจัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาไทยได้
ให้จัดทำเป็นภาษาไทย เช่น

เสียงพูด : “อันยองฮาเซโย สวัสดีค่ะ”

คำบรรยายแทนเสียง : **อันยองฮาเซโย สวัสดีค่ะ**

8.4) กรณีรายการภาษาต่างประเทศที่มีข้อจำกัดในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง แต่ทราบว่าเป็นภาษาของประเทศใด อาจระบุให้ชัดเจนว่าเป็นภาษานั้น โดยใส่วงเล็บด้วย เช่น

เสียงพูด : “มากันดัง อูมากา” (สวัสดีตอนเช้า)

คำบรรยายแทนเสียง : **(ภาษาตากาล็อก)**

8.5) กรณีรายการภาษาต่างประเทศที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นภาษาอะไร อาจระบุว่าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น
เสียงพูด : “สตราสตุย” (Здравствуйте = สวัสดี)

คำบรรยายแทนเสียง : **(ภาษาต่างประเทศ)**

8.6) กรณีรายการภาษาไทยที่มีการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง หรือคำศัพท์ทางวิชาการหรือทางการแพทย์ที่ผู้ถอดเสียงไม่คุ้นเคย ให้ใช้ภาษาอังกฤษ เช่น
เสียงพูด : “acute gastroenteritis” (ศัพท์ทางการแพทย์ หมายถึง โรคทางเดินอาหารอักเสบเฉียบพลัน)

คำบรรยายแทนเสียง : **acute gastroenteritis**

8.7) กรณีรายการที่มีการใช้ภาษาบาลี หรือภาษาอื่นที่ใกล้เคียงกัน ให้ถอดเสียงเป็นคำอ่านภาษาไทย เช่น
เสียงพูด : “อะ-ระ-หัง-สัม-มา”

คำบรรยายแทนเสียง : **อะระหังสัมมา หรือ อรหังสัมมา**

8.8) กรณีรายการที่มีการใช้ภาษาถิ่น ให้จัดทำเป็นคำบรรยายแทนเสียง โดยอ้างอิงสำเนียงหรือภาษาประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ตามเสียงที่ได้ยิน เช่น
เสียงพูด : “ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน”

คำบรรยายแทนเสียง : **ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน**

ทั้งนี้ หากมีข้อจำกัดในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาประจำถิ่นนั้น ๆ อาจระบุชื่อภาษาประจำถิ่นโดยใส่วงเล็บด้วย เช่น

เสียงพูด : “มีมากมาย จังหู้ จังหัน จ่านแจ็ก”

คำบรรยายแทนเสียง : **(ภาษาใต้)**

9) หลักการแบ่งประโยคในการทำเป็นคำบรรยายแทนเสียง

คำบรรยายแทนเสียงทุกบรรทัด ควรเป็นวลีหรือประโยคที่สมบูรณ์ เช่น

กลับบ้านเราเถอะนะ

ทุก ๆ คนเป็นห่วงเธอ

ถ้าเป็นประโยคที่ยาว ควรตัดออกเป็นแถบประโยคสั้น ๆ แต่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องของหลักภาษาเสมอ เช่น “อาจารย์ผู้หญิงคนนั้นเอาแต่หลับไม่สนใจนักเรียนเลย”

คำบรรยายแทนเสียงควรเป็น ดังนี้

อาจารย์ผู้หญิงคนนั้น

เอาแต่หลับไม่สนใจนักเรียนเลย

โดยทั่วไปคำบรรยายแทนเสียงที่ปรากฏบนจอ ควรมีเพียง 2 บรรทัด แต่อย่างไรก็ตาม หากมีข้อความติดต่อกันเป็นประโยคยาว อาจจะอนุโลมให้มี 3 บรรทัดได้

10) สีของตัวอักษร และสีของแถบประโยค

คำบรรยายแทนเสียงโดยปกติจะใช้ตัวอักษรสีขาวแถบสีดำ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นตัวอักษรได้ชัดเจน การเลือกสีของแถบประโยคนิยมใช้สีดำแบบโปร่ง หรือ มองทะลุได้ (transparent) เพื่อให้อักษรปรากฏเด่นชัด และไม่บดบังข้อมูลสำคัญอื่นที่มีในรายการ การใช้สีตัวอักษรคำบรรยายแทนเสียงเป็นสีต่าง ๆ จะทำให้ดูยาก และอาจจะสับสนกับฉากหลังของรายการ

รูปแบบตัวอักษรที่ควรใช้

- รูปแบบตัวอักษรเทียบเคียง TH SarabanPSK
- ตัวอักษรขนาด 17 หรือสามารถอ่านได้ชัดเจน
- วางตำแหน่งอยู่ด้านล่างของจอภาพเป็นหลัก
- ใช้ตัวหนังสือสีขาวบนแถบสีดำ แบบทึบหรือโปร่งโล่ง มองทะลุได้ (ความทึบร้อยละ 75)

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง จ จ
ช ฌ ญ ฎ ฏ ฎ ฏ ฒ ณ
ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป
ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล
ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

11) จำนวนตัวอักษรและระยะเวลาสำหรับการอ่าน

จำนวนตัวอักษรต่อ 1 บรรทัด ไม่เกิน 35 คำ บรรยายไม่เกิน 3 บรรทัด และระยะเวลาที่คงแถบประโยคไว้บนจอตั้งแต่ 1.5 วินาที – 2 วินาที แต่ไม่เกิน 3 วินาที

หลักการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ของคำบรรยายแทนเสียง

1 หลักแห่งความ ถูกต้อง

- ตรงกับบทสนทนามากที่สุด
- บรรยายเสียงครบถ้วน
- การใช้ภาษาดังถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

2 หลักแห่งความ รับผิดชอบ

การบรรยายแทนเสียงต้อง
รักษาสาระเดิมของเนื้อหา
ของการไว้อย่างถูกต้อง

4 หลักของ ความชัดเจน

- บอกว่าใครเป็นผู้พูด
- บอกข้อมูลที่เป็นเสียงทั้งหมด

3 หลักของความ คงเส้นคงวา

- การใช้แบบตัวอักษรเหมือนกันตลอดทั้งเรื่อง
- ระยะเวลาในการปรากฏของ
แถบตัวอักษร
- ความคมชัดของตัวอักษร
- สีแถบคำบรรยาย
- ตำแหน่งของแถบคำบรรยาย

GUARANTEE

12) หลักการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของคำ บรรยายแทนเสียง

(1) หลักแห่งความถูกต้อง (Accuracy)

- ตรงกับบทสนทนามากที่สุด
- บรรยายเสียงครบถ้วน
- การใช้ภาษาต้องถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

(2) หลักแห่งความรับผิดชอบ (Responsibility)

การบรรยายแทนเสียงต้องรักษาสาระเดิมของเนื้อหา
รายการไว้อย่างถูกต้อง เช่น ถอดเสียงครบถ้วน
ไม่บิดเบือนบท เป็นต้น

(3) หลักของความคงเส้นคงวา (Consistency)

- การใช้แบบตัวอักษรเหมือนกันตลอดทั้งเรื่อง
- ระยะเวลาในการปรากฏของแถบตัวอักษร
- ความคมชัดของตัวอักษร
- สีแถบคำบรรยาย
- ตำแหน่งของแถบคำบรรยาย

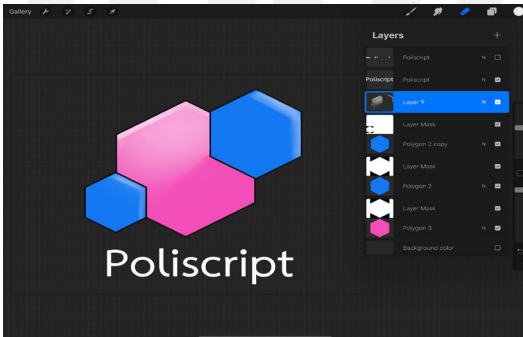
(4) หลักของความชัดเจน (Clarity)

- บอกว่าใครเป็นผู้พูด
- บอกข้อมูลที่เป็นเสียงทั้งหมด

4.2 โปรแกรมสำหรับจัดทำคำบรรยายแทนเสียง

สำหรับโปรแกรมที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสใช้ในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง ได้แก่

(1) Poliscript 3000 : เป็นโปรแกรมที่สามารถเชื่อมการทำงานเข้ากับระบบ Server ได้ และสามารถทำงานพร้อมกับงานด้านอื่น ๆ ได้ แต่มีค่า ใช้จ่ายเรื่องลิขสิทธิ์ค่อนข้างแพง โดยในการออกอากาศนั้น สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจะใช้ไฟล์นามสกุล .pac สำหรับการออกอากาศบริการคำบรรยายแทนเสียง

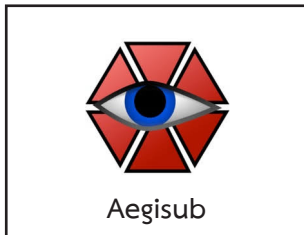
(2) คำขาน : เป็นโปรแกรมที่สามารถจัดทำคำบรรยายแทนเสียงได้ โดยไม่ต้องเชื่อมต่อกับระบบ Server ก็ได้ จุดเด่นที่น่าสนใจ คือ สามารถแปลงไฟล์นามสกุลต่าง ๆ ได้ เช่น .srt หรือ .ass ให้เป็น .pac เพื่อให้สามารถโยนเข้าระบบ Server ได้

โปรแกรมนี้จึงเหมาะมากสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ในการซื้อโปรแกรม Poliscript 3000 ที่มีค่าใช้จ่ายเรื่องลิขสิทธิ์ค่อนข้างสูง เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำและแปลงไฟล์นามสกุลให้เหมาะสมกับทางสถานีโทรทัศน์ต่อไป

(3) Subtitle Edit และ Aegisub เป็นโปรแกรมที่แนะนำให้ผู้ผลิตใช้ในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง เนื่องจากเป็นโปรแกรม Freeware ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ดังนั้น ในการจัดส่งคำบรรยายแทนเสียงที่ทางผู้ผลิตจัดทำด้วยตนเอง ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จึงกำหนดให้ผู้ผลิตจัดส่งเป็นไฟล์นามสกุล .srt หรือ .ass เพื่อนำมาแปลงไฟล์ในโปรแกรมคำขานต่อไป

5

การส่งมอบงานคำบรรยายแทนเสียง ให้แก่สถานีโทรทัศน์

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ใช้ไฟล์นามสกุล .pac สำหรับการออกอากาศบริการคำบรรยายแทนเสียง ซึ่งเป็นไฟล์นามสกุลที่ต้องจัดทำในโปรแกรม Poliscript 3000 ที่มีค่าใช้จ่ายเรื่องลิขสิทธิ์ (License) ค่อนข้างแพง

ในทางปฏิบัติ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะแนะนำให้ผู้ผลิตใช้โปรแกรม Subtitle Edit หรือ Aegisub สำหรับจัดทำ คำบรรยายแทนเสียง และกำหนดให้ผู้ผลิตจัดส่งมอบงานเป็นไฟล์นามสกุล .srt หรือ .ass เพื่อนำมาแปลงไฟล์ในโปรแกรมคำขานต่อไป เพื่อให้สามารถเชื่อมการทำงานเข้ากับระบบ Server ของสถานีได้

อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังมานี้ ทางสถานีจะแนะนำผู้ผลิตให้ใช้โปรแกรม Subtitle Edit มากกว่า เพราะสามารถบันทึกไฟล์เป็นนามสกุล .srt ได้เลย ดังนั้น ในกรณีที่ต้องนำไฟล์คำบรรยายแทนเสียง ไปขึ้นในช่องทาง OTT อีก ก็จะได้ไม่ต้องนำไฟล์ที่ได้ไปแปลงไฟล์ในโปรแกรมอื่นอีก

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). คู่มือจัดทำคำบรรยาย
แทนเสียง closed captions.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2560.

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง
แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง
และเสียงบรรยายสำหรับการให้บริการโทรทัศน์ ตาม
ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ
โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การ
ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับ
รู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์
พ.ศ. 2560.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ
322 ง วันที่ 27 ธันวาคม 2560. หน้า 27

สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (สวส.)
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.)

โดย ธารินี อินทรนันท์
สงวนลิขสิทธิ์

"คำบรรยายแทนเสียงเป็นเครื่องมือสำคัญ
ในการพัฒนาเด็กหูหนวกของไทย
ให้เกิดความรักและความเก่ง
ด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย
เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีทักษะทางด้านการใช้ภาษาไทย
สามารถเปิดประตูการเรียนรู้สู่โลกกว้างได้
อย่างไม่มีข้อจำกัด และเติมเต็มชีวิตได้
อย่างมีความสุข"

วิฑูต บุณนาค
นายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

สถาบันวิชาการสื่อสาราณะ (สวส.)
องค์การกระจายเสียง
และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
(ส.ส.ท.)

สงวนลิขสิทธิ์